

silne nevarnosti, katerim nasproti bi treba bilo največje edinosti, porazuma in složnosti med posameznimi deželami in narodi prelepega našega cesarstva. A te, žali Bog, še vedno pogrešamo! In to je, kar mislečim avstrijskim domoljubom najbolj trga srce in tare pogum!

Šolsko prašanje pa avstrijski katoličani.

(Konec govora grofa L. Thun-a.)

V. Precej razširjen liberalen list dunajski je nedavno o našem shodu zapisal besede: „katoličani so pač čudni ljudje, obhajajo splošen shod sedaj, ko je naše liberalno postavodajalstvo v cerkvenih zadevah nekoliko obtičalo; bržčas jim je to papež ukazal“. To ni resnično. Sv. oče Pij IX. niso ukazali našega shoda, pač so pa odobrili, pohvalili in blagoslovili namero tistih dunajskih gospodov, ki so shod poklicati sklenoli. Isti list očita nam katoličanom dalje, da kalimo javni mir. Pravi: „mi liberalci smo prenehali z nadaljevanjem liberalnih cerkvenih postav, mirujte torej, čemu dražite ljudi?“ Čudno, liberalci so nam pograbili vse katoliške šole ter jih spremenili v šole, o katerih sedaj večletna skušnja jasno dokazuje, da se mora naša mladina v njih, če tudi po malem, vendar gotovo razkristijaniti; in če se sedaj temu po dolžnosti upiramo, nam še smelo ugovarjajo rekoč: „čemu kalite mir?“ No, kosmati volk je tudi nekokrat grajal ovce, ki je precej niže od njega vodo iz potoka pila, ter se njej zarezal: zakaj mi vodo kališ? Sicer pa bodi liberalcem, naj posnemajo volka, nas katoličane ni nikakor volja posnemati ovce, nečemo se dati od liberalcev raztrgati in požreti. Katoličani se zavedamo svojih pravic, kedar se pripravljamo na obrambo; žali Bog, da smo z tem le predolgo odlagali. Vkljub temu nas pa navdaja trdno prepričanje, da bo tudi brezverskemu, posilnemu šolstvu ob svojem času odklenkalo. Kakor je hvalisanemu gospodarstvenskemu razcvetu sledil strašanski polom (Kracb), tako stoji sedanjemu šolstvu celó blizu za petami — šolski polom ali „Schulkraich“. Šolski polom je neizogiben; (burno priznavanje in dobro-klici). Točno zato, ker liberalci že sami čutijo propad svojega šolstva, čenijo nas zveste katoličane kot rovarje in nepokojneže, kedar se poganjamo za svoje pravice ter hočemo izpolniti svojo dolžnost in zabraniti, da ne propadejo slednje moralne podpore javnega reda in cesarskega prestola. Če nam še kmetijske ljudi potegnejo za novošegnim verskim dvomivanjem in omahovanjem, če še ti zgubijo vero v Boga, tedaj bodo trdno zaupanje in vero zgubili še v marsikaj druga. Stotine let staro avstrijsko domoljubje na kmetih se bo porušilo in tedaj gorje za Avstrijo! (Tako jest, res je!). Šolski polom ne bo izostal, toda pospešilo ga bo ali odložilo edino le obnašanje katoliškega prebivalstva samega. Lanjsko poletje sem se nekaj časa mudil na visokih pla-

ninah tirolskih ter sem se ondi močno razveseljeval nad ponižno pa vseskozi krepko in gorečo pobožnostjo tamošnjih prebivalcev, zlasti ob nedeljah in praznikih. Bila je ravno angeljska nedelja in v farni cerkvi zbrano mnogo ljudi, ki se kaj pazljivo poslušali besede sv. evangelija: „in Gospod je djal: kdor bo pohujšal enega izmed teh malih, ki verujejo v me, temu je boljše, da se mu obesi na njegov vrat mlinski kamen in potopi v globočino morja“. Mene so te besede kar presunole. Sedaj pak morajo naše oči gledati, kako na tisoče, da, na stotisoče vernih starišev verni otroci zahajajo v šole pa ondi pogosto trpijo neizmerno pohujšanje. Nehoté se človeku vrinjavljejo tukaj misli: ali ne zadevljejo tudi nas, ki v takih razmerah roke križem držimo, grozivne besede, katere je Gospod izrekel črez one, ki malim pohujšanje dajejo? Ko bi naše katoliško prebivalstvo vse to resno prevdario in se prepričalo, kaj denešnje šolske razmere pomenijo, kam nas dopeljati morajo, tedaj mislim, da bi se v istem trenutku pričel šolski polom; to pa ne samo zavolj velikih šolskih stroškov in bremen, pod katerimi skoro omagujemo, ampak zavolj višjih vzrokov, ker nam take šolske razmere vest pred Bogom obtežujejo, ako še jih dalje trpimo. Jaz sem z svojo besedo pri koncu. Omenim še le prelepe navade pri družbi sv. Mihaela, ki je sklicanje našega shoda povzročila. Vrla družba isa namreč to navado, da jeni odborniki svoje seje začnajo in sklepajo z molitvijo: daj nam, prosimo te, o Gospod, svojo milost, da ž njeno pomočjo, kar smo kot potrebno storiti spoznali, vselej srečno izvršimo po Gospodu našem, Jezusu Kristusu. „Amen“ pak, dragi poslušalci, naj pristavijo avstrijski katoličani z tem, da se naših denešnjih sklepov marljivo popremajo in v djanskem sodelovanju pripomagajo, da naš shod zaželjenega sadu obilo obrodi. (Živijo in slava klici, in ploskanje z rokami.)

Gospodarske stvari.

Kompost ali mešani gnoj.

II. Jedna naj imenitnejših kompostnih primenin je pepel, ki ima dvojno vrednost v sebi, prvič ima imenitne gnojivne snovi, kakor kalijsve soli, potovi pepel in fosforovokisle prstenine, po čem kompost bogatejši redivnih snovi postane, razun tega pa ima tudi še to lastnost, da težko razkrojljive snovi razkroja, pepel je razkrojilo za nje. Zato ga radi primešamo kostem, dlakovinam, perju in usnjarskim odpadkom. Pepel iz drv listn-ga lesa je največ vreden, oni od šote, rujavega in črnega in sploh vsakega premoga je manjših moči, ker ima le malo kalija in fosfora v sebi. Tudi glen in grez iz ribnikov, potokov in jarkov se more v kompost porabiti. Ker ima pa glen in grez dostikrat škodljive snovi v sebi, ga je naj-